

МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ БІЛОЇ ГНИЛІ НА ВИНОГРАДНИКАХ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я

Описана хвороба виноградної рослини, розповсюдження, збудник та симптоми захворювання.

Ключові слова: біла гниль, збудник, симптоми, зараження.

Вступ. Гнилі ягід винограду викликаються комплексом грибних організмів, які наносять виноградарству значний збиток. Найбільш шкідливі із них – сіра, біла і чорна гнилі. Останнім часом, у зв'язку зі зміною погодних умов на виноградниках країни почала прогресувати біла гниль [7].

Збудник захворювання – вищий гриб із класу Дейтеромицети – *Coniothyrium diplodiella* (Speg.) Sacc. Захворювання розповсюджено у всіх районах виноградарства, але найчастіше його спалахи спостерігаються в районах з підвищеною вологістю повітря. Масовому розвитку хвороби сприяють пошкодження ягід і пагонів градом, коли може загинути 50% і більше врожаю. Ураження ягід часто спостерігається після сонячних опіків при запізненій підв'язці пагонів, коли грона винограду, прикриті до підв'язки листям, відкриваються і потрапляють під прямі сонячні промені, які викликають розтріскування шкірки, що сприяє зараженню ягід збудником. Розвитку даного захворювання сприяють також пошкодження тканин рослини гроновою листокруткою та хворобами. За сприятливих умов ягоди і пагони можуть уражатися і без будь-яких пошкоджень [1,3].

Симптоми захворювання. Хвороба може розвиватися на всіх наземних частинах виноградних кущів, але найбільш шкідлива вона при розвитку на ягодах і пагонах. На уражених гронах захворювання з'являється в другій половині літа. Спочатку симптоми його проявляються на плодоніжках, а потім розповсюджуються на сусідні ділянки. Хворі плодоніжки висихають і приймають буре забарвлення. З плодоніжок гриб проникає всередину ягід, які стають червоно-бурими, зморщуються і засихають [4]. На поверхні уражених ягід і на гребенях з'являються численні кулясті виступи брудного кольору. Вони є плоношенням гриба – пікнідами. Гроно або його частина засихає і залишається висіти на кущах. На уражених зелених пагонах тканина буріє, на ній так само з'являються дрібні кулясті, густо розташовані пікніди. Надалі кора розщеплюється і відстає, потім пагін засихає. Іноді зустрічається хвороба і на пагонах, що здерев'яніли. Уражене листя має брудно-зелене забарвлення, згодом засихає, але залишається на кущах; пікніди утворюються зазвичай уздовж жилок листа. У суху погоду на ягодах утворюються склероції червонувато-фіолетового кольору [2,5].

Біологія збудника. Зимує збудник пікнідами і склероціями в ґрунті і на опалих хворих ягодах. Стадії спокою гриба можуть залишатися життєздатними протягом 2 – 3 і більше років. Спори проростають у воді при температурі 18 – 20°C і через рани, за допомогою ростових трубок, проникають всередину тканин рослини. Сприятливі умови для розвитку хвороби – спекотна погода при високій вологості повітря [6].

Мета досліджень. Точних даних про тривалість інкубаційного періоду збудника білої гнилі в залежності від температури і вологості поки що немає. Тому вивчення особливостей захворювання та впливу кліматичних умов на розвиток та інтенсивність розповсюдження хвороби для ефективної боротьби з ним є актуальним і перспективним.

Матеріали і методи. У зв'язку з цим були проведені фітосанітарні обстеження інтенсивності ураження виноградних кущів хворобою на сортах винограду ДП ДГ «Таїровське»: Аркадія, Восторг, Королева, Молдова, Одеський сувенір, Одеський чорний, Каберне Совіньон, Сухолиманський білий. Ураження грон білою гниллю оцінювали в період її максимального прояву. За результатами обліків визначали відсоток ураження грон хворобою та відсоток розвитку хвороби по дев'яти бальній шкалі.

Результати досліджень. Погодні умови поточного року сприяли інтенсивному розвитку білої гнилі на багатьох сортах винограду. Перші візуальні симптоми прояву хвороби були відмічені в 2 декаді липня на сорті Аркадія. Спекотна та посушлива погода визвала опіки виноградних ягід, через які потрапляла інфекція білої гнилі. Хвороба розповсюджувалася на плодоніжки, гребені і ягоди грон, які потім зморщувалися і засихали. Подальші фітосанітарні обстеження показали, що кількість уражених кущів білою гниллю збільшилась.

Вихідні дані в середньому по розповсюдженню і розвитку хвороби в 2012 році представлені в таблиці.

Таблиця

**Ураження білою гниллю різних сортів винограду
(ДП ДГ «Таїровське», 2012 рік)**

Сорт	Розповсюдження, %	Розвиток, %
Аркадія	22,3	9,2
Восторг	13,1	5,7
Королева	5,8	2,3
Молдова	11,2	4,6
Одеський сувенір	16,5	6,5
Одеський чорний	0,4	0,1
Каберне Совіньон	0,6	0,2
Сухолиманський білий	4,7	1,9

Фітосанітарні обстеження сортів показали, що найбільш уразливим являється сорт Аркадія, про що свідчать дані представлені в таблиці. Інтенсивно були уражені сорти Одеський сувенір, Восторг та Молдова, де розповсюдження білої гнилі сягало від 11,2% до 16,5% при розвитку хвороби від 4,6 – 6,5%. На сортах Королева та Сухолиманський білий ураження грон білою гниллю не перевищувало 5,8%. Майже не уражені були сорти Одеський чорний та Каберне Совіньон, де розвиток хвороби не перевищував 0,2%.

Висновки

1. У зв'язку зі зміною погодних умов останнім часом, на виноградниках країни почала прогресувати біла гниль. Вона є одним із найбільш потенційно небезпечних хвороб виноградної рослини, яка завдає значної шкоди виноградникам багатьох зарубіжних країн і України.

2. Установлено, що найбільш уразливим являється сорт Аркадія, на якому розповсюдження хвороби сягало до 22,3%. Майже не уражені були сорти Одеський чорний та Каберне Совіньон, на яких при розповсюдженні білої гнилі 0,4 – 0,6 % розвиток хвороби становив 0,1 – 0,2%.

Література

1. Березовська О. О. Біла гниль на винограді та боротьба з нею / О. О. Березовська, М. С. Константинова, К. А. Шматковська // Виноград і вино. – 2008. - № 1. - С. 26-28.
2. Болезни и вредители винограда / В. В. Власов, М. С. Константинова, Н. А. Мулюкина, Е. А. Шматковская. – Одесса: ННЦ "ИВиВ им. В. Е. Таирова", 2011. - 144 с.
3. Виноградарство / М. О. Дудник, М. М. Коваль, І. М. Козар [та ін.]; за ред. М. О. Дудника. – К.: Урожай, 1999. – 288 с.

4. Виноградарство Северного Причерноморья: монография / под ред. В. В. Власова. – Арциз: ФОП Петров О.С., 2009. – 232 с.
5. Вредители, болезни и сорняки на виноградниках / Ж. А. Чичинадзе, Н. А. Якушина, А. С. Скориков, Е. П. Странишевская. – К. : Аграрна наука, 1995. – 303 с.
6. Принц Я. И. Вредители и болезни виноградной лозы / Я. И. Принц. - Изд. 2-е, испр. и доп. - М.: Сельхозиздат, 1962. – 246 с.
7. Рекомендации по борьбе с болезнями и вредителями плодоносящих виноградных насаждений / В. В. Власов, М. С. Константинова, Е. А. Шматковская [и др.]. – Одесса: ННЦ "ИВиВ им. В. Е. Таирова", 2011. - 40 с.

Бурдейная О.Н.

Мониторинг развития белой гнили на виноградниках Северного Причерноморья

Описана болезнь виноградного растения, распространение, возбудитель и симптомы заболевания.

Ключевые слова: белая гниль, возбудитель, симптомы, заражение.

Burdeinaya O.N.

The monitoring of development of white rot on the vineyards of Northern Black Sea Region

It has been presented the grape plant disease, its distribution, pathogen and symptoms.

Key words: white rot, pathogen, symptoms, infection.